

Telenors U-hjelp i

Telenors økonomiske suksess i Bangladesh kan vise seg å være effektiv bistand, selv om norske medier og tradisjonell bistandslobby freser.

Av: Professor Anne Welle-Strand, BI
anne.welle-strand@bi.no

Vi har lite troverdig viten om effekten av næringslivstiltak i utviklingsland. Slik uvitenhet har kanskje ikke vært så farlig hittil. Bare en brøkdel av norske bistandsmidler har gått til slike tiltak. Mye tyder på at vi nå trenger troverdig kunnskap.

Den gode norske samvittigheten

Femti år med norsk bistand har knapt nok bidratt til økonomisk vekst hos mottagerne. Kritikk av ineffektivitet har vært gjennomgangsmelodi i mange år – uten nytte. Politisk er dette forståelig.

Over halyparten av det norske folk støtter nokså blindt norsk bistandspolitik. Fordi vi lever i økonomisk overflod, kjennes det riktig å gi til «trengende». Det gir oss god samvittighet. Psykologisk og politisk blir bistanden viktig for oss.

Om pengene faktisk reduserer fattigdommen, har vi vært mindre opptatt av. Vårt behov for god samvittighet har hittil gjort (ineffektiv) bistand politisk akseptabel. Da blir forskning om resultatoppnåelse sett som unødvendig ressursbruk.

Næringslivet viktig for effektiv bistand

Data fra Verdensbanken viser klar sammenheng mellom vekst i privat sektor og generell økonomisk vekst i et land. En større satsing på næringslivet som bistandsaktør blir derfor riktig.

Et velfungerende næringsliv er krumtappen i nasjonal økonomisk utvikling og demokratisering. Derfor bør norsk næringsliv stimuleres inn på bistands-

banen. Næringslivet kan bidra med profesjonelt eierskap og ledelse. De har både operasjonell og strategisk erfaring.

Slik kompetanse mangler staten og de frivillige organisasjonene. Et eksempel på en slik profesjonell aktør er Telenor som eier i Grameenphone i Bangladesh.

Medienes skjeve blikk på Telenor

Etter at Nobelkomiteen belønnet professor Yunus og Grameen Bank, kom Telenors prosjekt i medienes søkelys. Telenor satset med stor risiko i landet for ti år siden, støttet av norske bistandsmidler.

Ingen ante da at Grameenphone skulle bli en enorm økonomisk suksess, for Telenor og for tusener ansatte i Bangladesh. Under fredsprisutdelingen ble Telenor kritisert for ikke å følge opp en tidlig intensjonsavtale om å selge fra seg aksjemajoriteten i Grameenphone. Yunus minnet norske politikere og medier om denne intensjonsavtalen.

«Konflikten» mellom Yunus og Telenor blusset opp igjen i forbindelse med hans besøk i Norge nylig. Som oppladning føret Dagbladets utsendte til Bangladesh norske lesere med det som skulle være konfliktvirkeligheten i Bangladesh.

Denne «konflikten» var imidlertid lite til stede i medier i Bangladesh. Foreligger det en reell konflikt, eller dreier det seg om en politisk medieskapning? Hvor troverdig er egentlig Dagbladreportasjene?

Jeg oppholdt meg tilfeldigvis i Bangladesh samtidig med Dagbladet, og snakket med mange av de samme kildene. Vi opplevde åpenbart helt forskjellige virkeligheter.

Jeg merket ingen konflikt, men noterte, tvert imot, ikke minst i pressen, stor tilfredshet med Grameenphone. Dagblad-virkeligheten stimulerte imidlertid min interesse for å forske på faktiske

virksomhet.

Risiko om Telenor trekker seg

Det jeg har savnet i den opphetede norske debatten om Telenor i Bangladesh, har vært spørsmålet om hva som ville skjje dersom Grameen Bank og Yunus tar over aksjemajoriteten og ledelsen av Grameen-phone?

Kan det være risiko for mindre profesjonell forretningsmessig drift?

Det er nærliggende å trekke paralleller til tragedien i Zimbabwe. Her har «nasjonaliseringen» og utdrivningen av profesjonelle forretningsfolk ført til en nasjonal katastrofe.

Det lyder som vakker demokratisk poesi når Telenor blir bedt om å overlate makten til lokal styring. Men, prisen kan vise seg meget høy. Den økonomiske risiko for de fattige om Telenor trekker seg ut bør analyseres seriøst før det er for sent.

Sakens kjerne: Viten og kompetanse

Dagbladets fantasifulle reportasje fra Bangladesh knytter således an til sakens kjerne: Vi trenger troverdig viten om effekten av ulike norskstøttede bistandsstrategier og profesjonell kompetanse til å gjennomføre dem.

I takt med bedre viten om strategier som gir økonomiske resultater, blir også kompetanse for profesjonell gjennomføring vesentlig.

Norske bistandsmyndigheter kan i samarbeid med norsk næringsliv stimulere byggingen av et faglig kompetansemiljø, som driver forskning, utviklingsarbeid og undervisning på næringslivsrettet bistand, med fokus på utvikling, økonomi, mikrofinans, læring og ledelse.

Artikkelen er publisert som debattinnlegg i Aftenposten 24. april 2007.

Bangladesh

BI bygger kompetanse om næringsliv og bistand

Rett før påske åpnet BI MICRO, Senter for utviklingsstudier og mikrofinans – med brask og bram. Auditoriet var fullsatt av næringsliv, alumni, studenter og ansatte.

Av: BI Alumni
alumni@bi.no

Initiativtakeren til forskningssentret, professor Anne Welle-Strand tror det er mange med henne som gjerne vil vite mer om hva som skaper et godt samfunn og om sammenhengen mellom samfunnsutvikling, næringsliv og fattigdom. Hun er absolutt ikke sikker på om det vi hittil har bidratt med i tradisjonell bistand har hatt noen nevneverdig effekt: «Men jeg er veldig nysgjerrig på å finne ut mer om det» sier hun. Kurs, programmer og forskningsprosjekter er i gang, men Senter for utviklingsstudier og mikrofinans (MICRO) vil mer.

Med bakgrunn fra norsk bistand, UNESCO og academia både som feltarbeider, administrator og forsker har Anne Welle-Strand en spesiell interesse for utviklingsspørsmål. «Det har vært min største interesse og fascinasjon fra

effekter av det vi har drevet med de siste 50 årene. Det som foreligger gir knapt noen støttende bevis for positive effekter», fortsetter hun og legger til: «det kan virke som om norske aktører er spesielt redde for å se egne resultater, og eventuelt å lære av dem. Og en slik holdning er ikke et særlig godt utgangspunkt for å skape forbedringer».

Senter for utviklingsstudier og mikrofinans (MICRO)

et nytt forskningssenter ved BI. Senter for utviklingsstudier og mikrofinans (MICRO) har en tosidig funksjon

Gamle ideer og tanker har nå blitt til handling. Welle-Strand og flere kolleger har opprettet

internasjonal utvikling og næringsliv. Også dette arbeidet er godt i gang.

«Spesielt i norsk bistand har næringslivet blitt systematisk undervurdert som bidragsyter. Ideologiske overbevisninger har fullstendig kontrollert pragmatisk handling og muligens hindret utviklingen», sier Welle-Strand. Det er her BI kommer inn med kompetanse på finans, entreprenørskap, ledelse, utdanning, politikk og samfunnsøkonomi. «Nettopp handelshøyskoler er en viktig kilde til kunnskap om næringsutvikling og økonomisk vekst. I Norge er denne kilden tilnærmet utappet». I andre vestlige land er handelshøyskoler viktige samarbeidspartnere for offentlige myndigheter i arbeidet med utvikling.

«Gjennom Verdensbanken har BI og de fremste handelshøyskoler blitt utfordret på å bidra med fagkompetanse, med spesiell vekt på utvikling av «Business Schools» i Afrika. INSEAD, LSE, IMD og MIT syntes nok det er noe merverdig at vi ikke har kommet på banen tidligere», legger hun til.

«Hensikten med senteret er å få bedre innsikt i hvordan vi best kan bidra til å løse verdens fattigdomsproblem. Vi trenger forskning om effektene av bistand, slik at bistandsmidlene kan bli anvendt mer effektivt og målrettet enn i dag. Ikke minst er det et stort behov for å forstå hvordan vi kan få til effektiv næringsutvikling i de fattigste landene. Her har åpenbart økonomer og næringslivsforskere mye å bidra med», sier professor Torger Reve som har forsket mye på næringsutvikling, næringsklynger og innovasjon. «Vi trenger å forstå mikroprosessene på lokalplan, ikke bare de makroøkonomiske sammenhengene».

med sterke synergier. På den ene siden arbeider senteret med å utvikle kurs og programmer for bachelor, master og executive. På den andre siden vil man øke kompetansen blant faglig ansatte og studenter ved å gjennomføre små og større forskningsprosjekter innen et bredt spekter av problemstillinger rundt

Muhammad Yunus foreleser.

ungdommelig idealisme til aldrende skepsis», sier hun. Inntrykkene fra årene ute i den fattige delen av verden har satt klare spor hos professoren som sitter med en bitter smak i munnen, når norske bistandsaktører presenteres som verdens beste av seg selv og andre. «Det finnes lite forskning på faktiske

Ikke bare forskning

Selv om forskning og internasjonalt samarbeid vil bli viktige arbeidsområder for det nye senteret, legger Welle-Strand spesielt vekt på behovet for å utdanne unge fremadstormende mennesker: «Om man ønsker seg en karriere i Røde Kors, UD eller Morgan Stanley, vil slike tema i fremtiden bli stadig viktigere». Vestlig næringsliv erkjenner stadig at de til dels mangler kompetanse om faktorer som påvirker blant annet politisk risiko i ukjente markeder. Derfor blir den klas-

Strømmestiftelsen, er spesielt glad for at mikrofinans nå blir del av Handelshøyskolen BIs studietilbud.

«Vi snakker her om næringsutvikling blant de aller fattigste i sør, spesielt kvinner, og resultatene er levebrødsbedrifter i stort antall. Utfordringen nå blir å få disse mikrobedriftene til å vokse og skape nye arbeidsplasser. Slik bedriftsutvikling krever bedriftsøkonomisk kunnskap av den typen som har vært undervist ved BI helt

Mer enn mikrofinans

Fredsprisvinner Muhammad Yunus deltok ved åpningen av forskningssenteret. Men at han og Grameen Bank vant fjorårets fredspris, hadde ingen direkte påvirkning på beslutningen om å etablere MICRO – Senter for utviklingsstudier og mikrofinans. Medieoppstyret skapte imidlertid muligheter for å fremskynde deler av prosessen. «Mikrofinans er et virkemiddel for å sikre entreprenør-utvikling, men vil aldri alene kunne løfte en nasjon ut av fattig-

Torger Reve

siske siviløkonomen nok uansett nødt til å tenke nytt, og BI vil gjerne bidra til å bygge denne nye kunnskapsbasen».

Professor Torger Reve, som selv har lang erfaring fra fattigdomsbekjempelse gjennom mikrofinans fra sitt arbeid med

siden starten for over 60 år siden. Kanskje det nå er grunnlag for å eksportere BI-modellen for å skape økonomisk utvikling i de aller fattigste delene av verden» sier Reve.

dommen. Oppstyret rundt Yunus og fredsprisen har skapt et noe unyansert bilde av mikrofinans som strategi. Man sitter lett igjen med en følelse av at nettopp dette er selve løsningen på verdens fattigdomsproblemer. Når det i tillegg finnes svært lite forskning på effekter av

SAMFUNN

mikrofinans og derfor liten kunnskap om hva det fører til, bør man øke forskningsinnsatsen. Dette har BI nå gjort» sier Welle-Strand. Hun understreker samtidig at BIs initiativ til forskning ikke er på mikrofinans alene, men legger til at temaet må og vil bli grundig belyst.

God start, men forsiktig optimisme

Så langt har senteret, om startet opp 29. mars, utarbeidet og startet en seminarrekke om utvikling og mikrofinans. Og til høsten tilbys det første kurset på master nivå: Development Studies: Trade, aid and microfinance, et spesialiseringkurs med vekt på det privates rolle i

Senter for utviklingsstudier og mikrofinans (MICRO)

www.bi.no/micro

utvikling. Kurset er planlagt med en studietur til et utviklingsland. Etter åpningen har det vært svært mange positive og entusiastiske henvendelser til MICRO – fra mange typer aktører. «Vi har erfart en overveldende respons etter åpningen. Mange har innspill til foreslåtte samarbeid, prosjekter, forskning, foredrag og kurs. Spesielt har mange studenter meldt sin interesse for tema», sier Welle-Strand. MICRO jobber på alle nivå og ønsker alle studenter som har sammenfallende interesser hjertelig velkommen med. Mulighetene for å lykkes ser derfor ut til å være til stede. Anne Welle-Strand drister seg til å være forsiktig optimist: «For at vi skal lykkes i å produsere gode kurs og programmer, utvikle talenter og kvalitetsforskning, er vi avhengige av gode samarbeidspartnere både akademisk og finansielt. Fortsetter vi å knytte slike til oss, vil vi kunne utvikle nok et fagmiljø på BI av internasjonal karakter». Dermed skulle døren til MICRO være åpen for finansielle og akademiske partnerskap.

